

Ruth 2: De hand van de HERE

Liturgiesuggesties:

Gezang 250: 1, 2, 3, 4 en 5

Votum en groet

Psalm 106: 1 en 2 NB

Geboden

Psalm 119: 2 NB

1^e lezing Ruth 1: 7-22

Psalm 118: 9 OB

2^e lezing: Deuteronomium 25: 5-10

Psalm 118: 10 OB

Verkondiging

Psalm 32: 3 en 4 NB

Gezang 479: 1 en 4

Zegen

Gemeente van onze Here Jezus Christus, broeders en zusters, jongens en meisjes,

Geloof u, geloof jij ... in toeval? ...

Je ging toevallig op vakantie naar ... en daar ontmoette je toevallig het meisje waar je later mee bent getrouwd.

Je kreeg direct na je opleiding toevallig een leuke baan en toevallig hoorde daar ook een aardige lease-auto bij.

Je had besloten om niet meer te roken en om dat te vieren kocht je nu maar een staatslot bij je winkelier in plaats van een slof sigaretten en laat daar nu toevallig een flinke hoofdprijs op vallen.

We vinden het haast vanzelfsprekend dat alles van toevalligheden aan elkaar hangt. Toevallig dit en toevallig dat.

De Bijbel, broeders en zusters, jongelui, leert ons iets anders.

Niet het toeval bestuurt ons leven, maar God geeft aan ons leven leiding.

Niet met een speciale stuurbevestiging.

Maar bijvoorbeeld door mensen en door middel van omstandigheden.

Dan ontdek je de leiding van God in je leven.

Van alles, waar je eerst de bedoeling niet van hebt kunnen begrijpen.

Vaak pas achteraf.

Als er van alles in je leven is gebeurd.

Toeval is niks. Daar kun je niks mee.

Daar sta je zelf helemaal buiten.

Maar de leiding van God - of zoals Naomi het noemt - de hand van God ... dat is een groot geheim.

God leidt je niet altijd langs zonnige wegen, maar Hij leidt je wel altijd naar zijn doel.

Hij heeft ons geen kalme reis beloofd ... maar wel een behouden aan-komst.

Luister maar weer mee naar dat prachtige levensverhaal van Ruth.

*

Op een eenzame, zonovergoten weg staan drie vrouwen stil.
Geen van drieën kunnen ze hun emoties de baas.
De tranen lopen over hun wangen.
Ze zijn op weg gegaan.
Maar ... waar naar toe?
Wie zal het zeggen?
Berooid van alles wat ze hebben.
Drie weduwen.
Nee, kinderen hebben ze geen van drieën.
Nee, niet meer.
'Waar heen... leidt de weg... die zij moeten gaan?'

Ze hebben Moab - dat vervloekte land - de rug toe gekeerd.
Niets dan ellende heeft het hen gebracht.
Neem nu de oudste van de drie, Naömi.
Lieflijkheid betekent haar naam.
Nou, er is niets lieflijks meer aan het leven voor Naömi.
Een trieste vrouw.
Ze is opstandig, verbitterd.
Noem mij voortaan maar Mara - bitterheid - zal ze straks tegen haar volksgenoten zeggen.
"Want de Almachtige heeft mij veel bitterheid aangedaan."
Zo voelt ze het tenminste.
God, de Almachtige ... Hij is het die haar bitter heeft gemaakt.
Eerst haar man van haar afgenomen.
En toen ... toen haar beide jongens.
Er is heel wat gebeurd in die laatste tien jaren, na hun vertrek uit Bethlehem.
Nee, die verhuizing, die emigratie, naar Moab, heeft niets dan ellende gebracht.

"Noem mij maar Mara."
Het is de naam die herinnert aan de bitterheid van de reis van het volk Israël door de woestijn.
In tien jaar tijd, broeders en zusters, jongens en meisjes, kan er heel wat gebeuren.
Tien jaar van ellende ... kunnen je maken tot een verbitterd mens.
Ik kan me best wel voorstellen dat Naömi geen zin, geen doel meer ziet in haar leven.
"Vol ben ik heengegaan, maar leeg, heeft mij de HERE doen terugkeren."
Maar is dat nu eerlijk, om daar God de schuld van te geven?
"De Almachtige heeft mij veel bitterheid aangedaan."

*

Toch is ze op weg gegaan.
Gelokt door het bericht ... *"dat de HERE naar zijn volk omgezien had door het brood te geven."*
Dus ... weg uit Moab. Weg uit dat ongeluks gebied.
Dus ... terug. Ja, waar naar toe?
'Naar Bethlehem! Terug naar het beloofde land.
Terug naar het dorp waar ik geboren en getogen ben.
Terug! Want er is weer brood in het Broodhuis.'

'Ho, wacht eens even?

Niet zo snel, Naömi! Je bent niet alleen.

Wie zijn die twee jonge vrouwen die met je meegaan?'

'Twee vrouwen?'

In haar bitterheid en haar verdriet heeft Naömi niet gemerkt dat haar beide schoondochters haar zijn gevolgd.

Ze beseft het niet dat deze twee schoondochters haar nog gelaten waren.

Als een rest.

Als een overblijfsel van de grote brand die haar leven geteisterd had.

Maar nu moet je opletten.

Wat doet Naömi - Mara, de verbitterde?

Ze probeert zich ook nog van dat laatste dat haar is overgelaten ... te ontdoen.

Haar schoondochters tellen in haar ogen toch niet meer mee.

'Wat kunnen ze nog voor mij betekenen?'

Een beetje geluk? Ach, kom nou.'

Naömi heeft liever de duisternis dan het licht.

Liever de dood dan het leven.

Want ze is natuurlijk op weg naar Bethlehem ... om daar in eenzaamheid te sterven!

Daar heb je niemand bij nodig.

Dat moet je toch helemaal alleen verwerken.

Dus ... 'ga maar weg, jullie twee.'

"Gaat heen, keert terug, ieder naar het huis van haar moeder.

De HERE bewijze u liefde, zoals jij die bewezen hebt aan de gestorvenen en aan mij.

De HERE geve u, dat jij rust moogt vinden, ieder in het huis van haar man."

Dat is wat ze zégt.

En dan, wat ze doet.

Dat sterke, innige gebaar waarmee ze afscheid neemt: Een afscheidskus.

Ze voegt - schrijft iemand - de daad bij het woord, en loopt zonder om te kijken weg!

*

Naömi, broeders en zusters, jongens en meisjes, draagt haar verdriet met waardigheid.

Wat heeft ze trouwens haar schoondochters voor toekomst te bieden?

Ja, die twee jonge vrouwen, Orpa en Ruth.

Waren ze misschien bevangen door een vlaag van medelijden?

Wilden ze - ondoordacht - hun leven verbinden aan dat van Naömi?

'Ga toch weg, keer terug jullie, ieder naar het huis van je moeder.'

Met andere woorden ... 'bij je moeder, daar kun je uithuilen.

Daar kun je ook een nieuw leven beginnen.

Misschien dat de HERE jullie een rustig bestaan zal geven.

Dat je niet meer zult hoeven meemaken, wat ik heb moeten doormaken.

Jullie zijn nog jong. In de kracht van je leven.

Misschien dat je nog opnieuw een man zult vinden.

Dáár hebben jullie nog een kans om te hertrouwen.'

En met een wens, een gebed, van een door leed en verdriet overspoelde vrouw ...

neemt ze afscheid: *"De HERE bewijze jullie liefde en trouw."*

*

De HERE!

Dat is, broeders en zusters, jongens en meisjes, Hij die in zijn trouw ... zijn kinderen nabij is.

Dat is Hij, die hen - zelfs in het grootste gemis en verdriet - niet loslaat.

De Verbondsgod, die over de grenzen van het beloofde land, je ook in Moab zal kunnen zegenen.

De God, die je - in het gezin van Elimelech en Naömi - hebt ontmoet.

'Ga weg, keer terug, met zijn zegen.'

En daar staan ze dan. Midden op de weg.

Drie vrouwen. De tranen lopen over hun gezicht.

Afscheid nemen, als je samen zoveel hebt moeten doormaken?

Wat vind u daar nu van?

Is het niet hartverscheurend?

Afscheid nemen van iemand waar je van bent gaan houden?

*

Maar Orpa en Ruth laten haar niet gaan.

Ze reageren anders dan Naömi had verwacht.

Nee, wij gaan met u mee ... mee naar uw volk!

Twee Moabitische, twee heidense vrouwen, die kiezen voor het volk van Naömi.

Een duidelijke keus. Uit volle overtuiging.

Ze hebben in Moab - ongetwijfeld - veel over dit uitverkoren volk gehoord.

Een broedervolk.

"Wij keren zeker met u terug naar uw volk."

Maar Naömi blijft aandringen.

Ze denkt nog steeds aan de toekomst van haar beide schoondochters.

Luister maar naar wat ze zegt:

Keert terug, mijn dochters, waarom zoudt gij met mij medegaan?

Heb ik nog zonen in mijn schoot, die u tot mannen zouden kunnen worden?

Keert terug, mijn dochters, gaat heen, want ik ben te oud om een man toe te behoren.

Indien ik al dacht: Ik heb hoop; ja, al zou ik vannacht een man toebehoren, ja, al zou ik zonen baren, zoudt gij daarop wachten, tot zij volwassen waren?

Zoudt gij daarom verhinderd worden een man toe te behoren?"

Uit haar woorden blijkt, dat zij de mogelijkheid van een leviraatshuwelijk voor haar schoondochters niet ziet zitten.

U weet wel ...

Zo'n leviraats- of zwagerhuwelijk hield in dat, wanneer een man gestorven was, terwijl het huwelijk kinderloos was gebleven, ... de broer van de overledene de plicht had om haar tot vrouw te nemen, om als nog nageslacht bij haar te verwekken.

De eersteling, die ze ter wereld zou brengen, moest dan de naam dragen van haar overleden man.

"Opdat - zegt God in Deuteronomium 25 vers 5v - zijn naam niet in Israëel niet uitgewist zou worden."

Inderdaad kon Naömi haar schoondochters geen huwelijk in Israëel garanderen.

En geen huwelijk betekende in die tijd voor een vrouw: geen toekomst.
Wie als vrouw in die dagen niet gehuwd was, gold als sociaal onmogelijk.
Ze werd uitgesloten van de gemeenschap.
Dan kon je slechts gaan huilen in een hoekje van je moeders tent.
Maar je telde niet meer mee.
Niemand die om je gaf.
Niemand die voor je zorgde, als je geen familie had.

Naömi was te oud geworden om te hertrouwen.
En al zou ze hertrouwen ... en al zou ze nog kinderen ter wereld brengen ... het zou voor Orpa en Ruth toch te lang gaan duren.
Dus ...' gaat heen, keert terug!
Hoeveel verdriet dat ook kost.
Want God ... God is tegen mij.'

*

"Neen toch, mijn dochters, het is immers voor mij veel verdrietiger dan voor u, want de hand des HEREN is tegen mij uitgestrekt."

Ik weet niet hoe het u vergaat, maar, broeders en zusters, jongens en meisjes, voor mij zijn dat nu woorden die bij me zijn blijven hangen.

"De hand des HEREN is tegen mij uitgestrekt!"

Dat is eigenlijk het enig geestelijke dat Naömi tegen haar schoondochters kan zeggen.

God is tegen mij!

Zo voelt ze het. Zo ervaart ze het.

Maar is dat wel terecht?

We kunnen in die vier hoofdstukken die het bijbelboekje Ruth telt ... gemakkelijk de balans opmaken van Naömi's leven.

Er zijn toch ook positieve dingen over God te zeggen!

Straks zal ze haar kleinzoon Obed op haar schoot leggen.

En de vrouwen van Bethlehem verwonderen zich over zoveel goedheid en liefde die de HERE in Ruth aan Naömi heeft gegeven.

"Zij, die u meer waard is dan zeven zonen."

Maar zover is het in Ruth 1 nog niet.

"De hand des HEREN is tegen mij uitgestrekt!"

Hier is een vrouw aan het woord, die zich heeft opgesloten in haar eigen leed en verdriet.

Die zich zo heeft opgesloten, dat niemand erbij wordt toegelaten.

Alleen, eenzaam.

Naömi zit alleen, heel alleen, in een put.

Met boven haar hoofd ... een groot gat.

Maar zelfs door dat gat komt geen enkel straaltje licht.

Ze ziet alleen maar de duisternis van een dreigend, zwaaiende hand van God.

Ze ziet niets anders in haar leven dan dat: De hand des HEREN.

En ze wil ook niets anders zien.

Deze negatieve, zwaarmoedige houding, stempelt alles wat ze zegt en wat ze doet.

"De hand des HEREN is tegen mij uitgestrekt!"

Geloof en gevoel, broeders en zusters, jongens en meisjes, kunnen soms haaks op elkaar staan.

Gevoelens kunnen je uit balans brengen.

Best wel moeilijk om aan Gods beloften te blijven vasthouden ... als je gevoelens zeggen ... dat Hij tegen je is.

Als je het gevoel hebt ... dat de hand van God tegen je is!

Nu wordt er in de Bijbel wel vaker over die hand van God gesproken.

Bij Mozes (Exodus 13:3), bij Jozua (Jozua 4:24), bij Samuël (1 Samuël 7:13), bij David (2 Samuël 24:14), bij Salomo (1 Koningen 8:24), bij Ezra (Ezra 7: 28) en bij Nehemia (Nehemia 2: 8,18).

Vroeger zag men Gods hand nogal gemakkelijk in allerlei positieve en negatieve gebeurtenissen.

Tegenwoordig zijn we daar wat voorzichtiger mee geworden.

Even een zijpaadje ...

In onze belijdenis, Zondag 10, wordt gezegd, dat God *"hemel en aarde met alle schepselen als door zijn hand voortdurend in stand houdt."*

We weten dat God nooit de oorzaak van het kwaad kan zijn.

God kan wel het kwaad *"ten beste keren"*.

Hij is wel overal bij betrokken (Mattheüs 10: 29,30).

Het lijden gaat niet buiten Hem om.

Er blijven duistere machten, maar ze zullen eenmaal - in Christus - overwonnen worden.

We kunnen onmogelijk alles verklaren, wat er in ons leven gebeurt.

We hebben er geen formule voor.

Het is als een legpuzzel en de stukjes passen volgens ons niet altijd.

Maar eens zal die legpuzzel compleet zijn.

Eens zullen ook de vele raadsels van ons leven worden opgelost.

En tot die tijd.

Dwars tegen alle gevoelens die je soms kunt hebben ... vasthouden aan Gods Woord.

Aan zijn beloften! God, de HERE, die je nabij is.

Die voor je zorgt. Die over je leven waakt.

Ook ervaar je Hem soms niet.

*

O ja, Naömi ... ze sluit zich op in haar verdriet.

Ze sluit zich op in haar eenzaamheid.

En ze ziet niet dat de HERE met haar meegaat.

Hij neemt haar bij de hand.

Hij brengt haar terug.

Terug naar Bethlehem, terug naar het beloofde land. Hoe?

In de vrouw die met haar meegaat: in Ruth, haar schoondochter.

In haar is God present/aanwezig.

Alleen ... Naömi ziet het niet.

Kan het niet zien. Wil het niet zien.

Ik las, broeders en zusters, jongens en meisjes, als commentaar bij dit gedeelte:
Naömi is bezig haar schoondochters af te stoten voor de dienst des HEREN.

Ze voert een anti-evangelisatie-actie!

Wat een negatieve houding.

Wat een kritiek op de HERE.

Maar pas op ...

Ook vandaag kunnen wij mensen afstoten, door puur negatief over de HERE en over zijn dienst te spreken.

Heb u zich dat wel eens gerealiseerd?

Hoe je - door altijd en overal kritiek op te hebben - mensen van God en van de kerk kunt vervreemden?

Vorige week noemde ik het televisieprogramma Spoorloos.

Mensen die op zoek zijn naar mensen waar ze het spoor van zijn kwijtgeraakt.

Hebt u er de afgelopen week iets mee gedaan?

Iemand opgezocht die voor de gemeente spoorloos is geworden?

Misschien omdat er in het verleden zo negatief over de kerk en over christenen werd gesproken?

In haar negatieve spreken blijkt bovendien, dat Naömi slechts het tijdelijk welzijn van haar schoondochters op het oog heeft.

Wilt u het concreet?

Je komt vandaag de dag soms ouders tegen, die het belangrijk vinden dat hun kinderen het in materieel opzicht goed zullen hebben.

Goede baan, goed inkomen.

Eigen huis, verre vakanties.

Niets op tegen, natuurlijk.

Maar dat ze daarbij in geestelijk gevaar komen omdat er voor Bijbellezen en gebed geen tijd meer overblijft ... ach daar moet je niet te moeilijk over doen.

Het dienen van de afgoden van deze tijd is altijd al aantrekkelijker geweest dan het dienen van de God van de Bijbel.

En dan verbazen ze zich er straks over dat hun kinderen hebben afgehaakt bij het geloof en bij de God van hun doop.

Tijdelijk welzijn.

Schatten verzamelen op de aarde.

Nee, ook Naömi is niet op haar plaats op dit moment.

*

Twee vrouwen vervolgen hun weg.

Een derde keert zich om.

Orpa ... zij keert terug naar haar volk en naar haar goden.

Orpa maakt haar naam waar: de Afvallige, zij die de rug toekeert.

Orpa kiest de brede weg!

U weet wel, uit de gelijkenis van de Here Jezus van de brede en de smalle weg.

De brede weg is de weg van de wereld.

Van de plezierige dingen ... zonder God en zijn gebod.

Het gaat Orpa als de vrouw van Lot (Genesis 19:26) en als Demas uit 2 Timotheüs 4 (vers 10).

Het is eeuwig triest, als mensen op de weg naar Bethlehem zijn geweest, in de richting van het Brood des Levens, en ze zijn toch teruggegaan.
Maar van de brede weg naar en van Moab krijg je altijd spijt!

Over de goede keuze gesproken.

Jongelui, hier zie je dat kiezen voor God en zijn dienst ... een keuze is voor het Leven (met een hoofdletter).

Je zult die keus een keer in je leven moeten maken.

Kiezen ... wie je dienen wilt: Of de God van de Bijbel, de God van je doop.

Of de goden van de wereld, de afgoden ... die je van de HERE aftrekken.

Orpa kiest voor het laatste. En jij?

*

Terug naar Ruth. Je zult maar zo'n schoondochter hebben ...

Ruth kiest het smalle pad!

Zij klemt zich aan Naömi vast.

Aankleven ... staat er in de grondtekst.

Hetzelfde woord als in Genesis 2 vers 24: *"Daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen / aankleven ..."*

Ondanks de aandrang van Naömi ...

Ondanks de aantrekkingskracht van Moab en haar goden.

"... Waar gij zult heengaan, zal ik heengaan, en waar gij zult vernachten, zal ik vernachten: uw volk is mijn volk en uw God is mijn God; waar gij zult sterven, zal ik sterven, en daar zal ik begraven worden.

Zo moge de HERE mij doen, ja nog erger: voorwaar, de dood zal alleen scheiding maken tussen mij en u."

In Ruth, broeders en zusters, jongens en meisjes, werkt de onweerstaanbare kracht van de Heilige Geest.

Daarom kiest zij voor het smalle pad.

De goede keus.

Ze zal er geen spijt van krijgen.

Want Ruth móet naar Bethlehem.

De HERE heeft een plan met haar - Moabitische van geboorte.

Ruth moet straks moeder van Israël worden.

Ze blijft geloven.

En God gebruikt haar om Naömi thuis te brengen.

Het is bij het beschamende af.

Heb je er alles aan gedaan om je onkerkelijke schoondochter buiten de gerens van het beloofde land te houden ... en nu is het die schoondochter die je de weg terug moet wijzen.

Over bekering, gesproken.

*

Er volgt een pijnlijke stilte. Naömi zwijgt.

Pas in Bethlehem doet ze haar mond open.

En hoe! Om bitterheid uit te spugen.

"Noem mij maar Mara - Bitterheid, want de Almachtige heeft mij veel bitterheid aangedaan."

En Ruth?

Wat moet ze eenzaam zijn geweest in het gezelschap van haar zwijgende schoonmoeder.

Pas in hoofdstuk 2 vers 13 vindt ze de troost die ze zoekt: bij Boaz.

Dan kan die prachtige bloem pas open bloeien.

Maar daar hoop ik volgende week met u van te genieten.

Ruth, de Moabitische, een heidenvrouw, komt vandaag binnen de lichtkring van Israël.

Het wordt in Bethlehem een beetje Pinksteren.

Een doorbraak naar de heidenwereld.

Het is te danken aan de goedheid en de genade van onze God: de Almachtige.

Hij werkt met zijn Heilige Geest in mensen.

In het verborgene.

Net als in het verborgene van de aarde het zaad ontkiemt en begint te groeien.

De oogst gaat rijpen.

Daar sluit de laatste zin van hoofdstuk 1 bij aan.

Naömi en Ruth komen terug in Bethlehem - in het Broodhuis - in de dagen dat de gersteoogst begint.

Dat houdt een belofte in voor de toekomst.

Er komt weer brood op tafel.

God zorgt voor zijn volk.

Laten we daarom, broeders en zusters, jongens en meisjes, temidden van donkere wolken ... de lichtstralen van zijn barmhartigheden nooit vergeten!

En laten we het werk van de Heilige Geest in het leven van anderen niet uitdoven met onze kritiek op de HERE en zijn gemeente.

'Kom, ga met ons en doe als wij!'

We moeten - jong en oud, arm en rijk, blank en zwart, Naömi's en Ruths - allemaal terug naar Bethlehem.

Eigenlijk is dat het kernwoord in het bijbelgedeelte dat we hebben gelezen.

Elf keer komt het er in voor: Terugkeren.

Naar het huis van het Brood, naar de stal en de kribbe.

Daar ligt voor Naömi, voor Ruth en voor ons allemaal ... straks het Brood des Levens: de Here Jezus Christus.

In Hem heeft de Almachtige - groot is zijn Naam - omgezien ... ook naar u, naar jou en naar mij.

Amen.

Ds. Jan K.C. Kronenberg, Haarlem 25 juni 2000

! Graag een mailtje wanneer deze preek in een gemeente wordt gelezen. !